

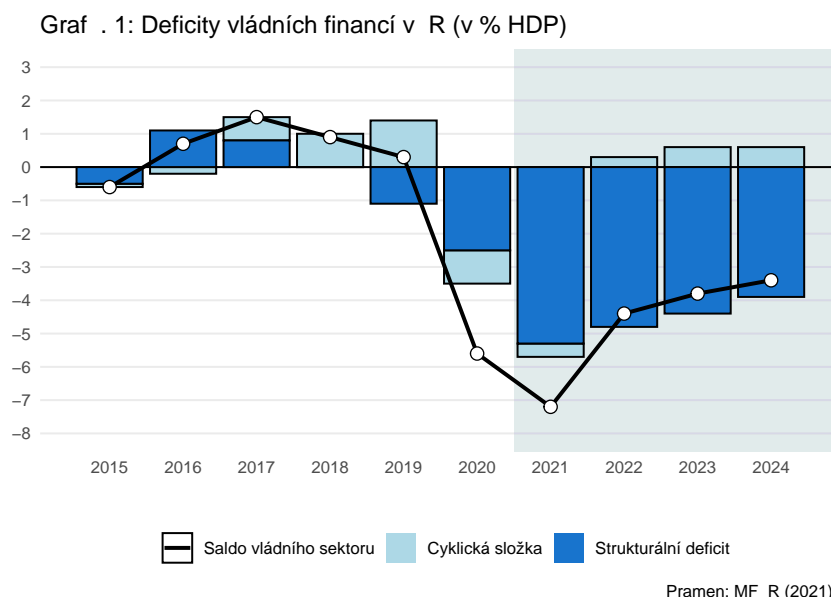
Hospodaření vládního sektoru ČR

Nikolaj Nasenko

Komentář

Strukturální saldo je saldo očištěné o vliv hospodářského cyklu a vliv jednorázových a přechodných opatření, která jsou často vyvolána údalostmi mimo kontrolu vlády. Strukturální saldo by tudíž mělo zhruba poskytovat informaci o nakládání s veřejnými penězi v důsledku záměrné činnosti současné vlády. Nicméně jistá část strukturálního salda, jmenovitě přijaté a placené úroky, stále může souviset z činností minulé vlády.

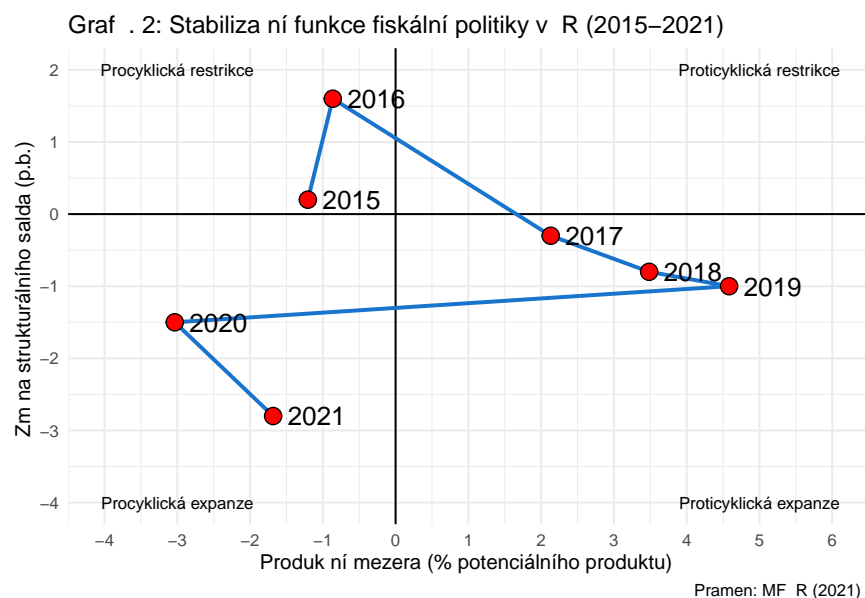
Graf č. 1 prezentuje dekompozici celkového salda vládního sektoru na cyklickou a strukturální složku dle Fiskálního výhledu ČR z listopadu 2021. Vidíme, že v ČR ve sledovaném období 2015-2024 je pro celkové saldo vládního sektoru určující složka strukturální. Do roku 2017 pozorujeme přechod od deficitu k přebytkovému hospodaření vlivem restriktivní politiky roku 2016 a následné navýšení přebytku v roce 2017 v důsledku pozitivního vývoje ekonomiky. Po roce 2017 pozorujeme tendenci postupného zhoršování celkového salda taženou expanzivní politikou a to na úkor dodatečně získaných prostředků vygenerovaných rostoucí ekonomikou. Následně byla ekonomika a tím i veřejné finance těžce zasažena pandemickou krizí v letech 2020-2021, která skončila výraznými schodky rozpočtu. V těchto letech současně můžeme spatřit významný vliv navýšení výdajů na jednorázová a přechodná opatření v důsledku přijatých protikovidových opatření na celkové saldo a která mají dle plánu vyprchat po roce 2021. Předpokládaná mírná konsolidace veřejného hospodaření má opětovně nastat po roce 2021, kdy má celkový deficit překročit úroveň 7 % HDP. Navzdory tomu predikovaný strukturální deficit ve výši kolem 4-5 % HDP v následujících letech vymaže veškerý příznivý dopad hospodářského vývoje na veřejné rozpočty. Celkový schodek rozpočtu tedy zůstane i nadále hluboce deficitní.

Graf č. 1 sleduje hospodaření vládního sektoru v čase. Graf č. 2 dosazuje výsledné hospodaření do kontextu ekonomického vývoje. Obecně vzato se očekává, že fiskální politika bude působit expanzivně na podporu

hospodářství v době, kdy se nachází pod svým potenciálem (procyklická expanze) a naopak restriktivně v době, kdy se začíná přehřívat (proticyklická restrikce). V ideálním případě by se tak veškeré hodnoty měly nacházet v levém dolním a pravém horním kvadrantu.

Podíváme-li se na skutečnost, vidíme, že problémem veřejných financí ČR je neschopnost fiskální politiky působit restriktivně v době konjunktury (viz roky 2017-2019). Naopak v letech 2015-2016, kdy bylo zapotřebí ekonomiku podpořit, se fiskální politika uchýlila ke konsolidaci schodků. Dle očekávání se fiskální politika odhodlala k podpoře ekonomiky pouze v době krize v letech 2020 a 2021, kdy vláda ve snaze zmírnit negativní dopady epidemie prosazovala expanzivní zásahy.

Literatura

MF ČR (2021). Fiskální výhled ČR (listopad 2021). Praha. Ministerstvo financí ČR. listopad 2021, ISSN 1804-7998 (online). [cit. 26.06.2022], https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-fiskalni-vyhled_2021-Q4_Fiskalni-vyhled-CR-listopad-2021_v02.pdf.

```

p1 <- ggplot(filter(data1, Saldo %in% c("UK2", "UK4"))) +
  geom_rect(aes(xmin = 2020.5, xmax = Inf, ymin = -Inf, ymax = Inf),
    alpha = 0.015, fill = "lightblue") +
  geom_hline(yintercept = 0) +
  geom_bar(aes(Rok, hodnota, fill = Saldo), stat = "identity", color = "black") +
  geom_line(aes(Rok, hodnota), data = filter(data1, Saldo == "UK1"),
    size = 1, color = "black", show.legend = TRUE) +
  geom_point(aes(Rok, hodnota), data = filter(data1, Saldo == "UK1"),
    fill = "white", pch = 21, size = 3) +

  labs(x = "", y = "", title = "Graf č. 1: Deficity vládních financí v ČR (v % HDP)",
    caption = "Pramen: MF ČR (2021)") +
  scale_y_continuous(breaks = seq(-10,3,1), limits = c(-8,3)) +
  scale_x_continuous(breaks = seq(2015,2024,1)) +
  scale_fill_manual(values = c(UK1 = "transparent", UK2 = "lightblue", UK4 = "dodgerblue3"),
    limits = c("UK1", "UK2", "UK4"),
    labels = c("Saldo vládního sektoru", "Cyklická složka", "Strukturální deficit")) +

  guides(fill = guide_legend(override.aes = list(fill = c(NA, "lightblue", "dodgerblue3"),
    color = c("black", NA, NA)))) +

  theme_minimal() +
  theme(legend.position = "bottom",
    legend.title = element_blank(),
    panel.grid.minor.y = element_blank(),
    panel.grid.major.x = element_blank(),
    panel.grid.minor.x = element_blank())
p1

# Graf 2

p2 <- ggplot(df, aes(gap, impuls)) +
  geom_hline(yintercept = 0) +
  geom_vline(xintercept = 0) +
  geom_path(size = 1, color = "dodgerblue3") +
  geom_point(size = 4, pch = 21, fill = "red") +
  geom_text(aes(label = data2$rok[26:length(data2$potencial)]), nudge_x = 0.6, size = 5) +
  annotate("text", label = c("Procyklická restrikce", "Proticyklická restrikce",
    "Proticyklická expanze", "Procyklická expanze"),
    x = c(-3,5,5,-3), y = c(2,2,-4,-4), size = 3) +
  labs(x="Produkční mezera (% potenciálního produktu)",
    y="Změna strukturálního salda (p.b.)",
    title = "Graf č. 2: Stabilizační funkce fiskální politiky v ČR (2015-2021)",
    caption = "Pramen: MF ČR (2021)") +
  scale_y_continuous(breaks = seq(-6,4,1), limits = c(-4,2)) +
  scale_x_continuous(breaks = seq(-6,10,1), limits = c(-4,6)) +
  theme_minimal()

p2

pdf.options(encoding = "ISOLatin2") # to solve R markdown encoding issue with plots

```